

gálatába nem állítja művészetét, mert különben megrendelésre dolgozó iparossá válik. Éppen ezért, akinek lelki alkata az ifjúságával rokon vonásokat mutat s a mellett még nagy művész is, számíthat sikerre. Ehhez azonban a fent jelzett lelki beállítottságra van szükség, amelyben az író természetszerűleg lemond arról, hogy maradéktalanul kifejezhesse magát. S itt fordul elő a leggyakoribb hiba, amikor is az író nem a természetes hangját választja közvetítőnek, hanem egy édeskés, modoros stílus álarca mögé rejtőzik. Az ifjú pedig kitűnő kritikus s egy-kettőre félreteszi a nem az ő lelkéhez hangolt olvasmányt s a „sárga“ vagy „kék“-regények romantikájához menekül.

Magunkévá tehetjük Balog Mária írónő nézeteit, aki az ifjúsági irodalom fő szempontjaként a következőket tartja követendőnek: 1) a mű megfeleljen az ifjú szellemi fejlettségének, 2) eszményekben és művészi eszközökben való gazdagság, 3) tendencia-mentesség, 4) optimizmus, aktivitás és életigenlés, 5) ismeretnyújtás esetén az oktató célzatnak tisztán és világosan az olvasó elé állítása.

S most a fentebb elmondottakat figyelembe véve, vegyük kezünkbe azt az ifjúsági sajtó-terméket, amely nem rég került a könyvpiacra, hogy az ifjúság mohó irodalmi igényének kiszolgálója legyen. Az egyébként esztétikai ízléssel kiállított könyv már az első lapok elolvasása után sejteti, hogy az átlagos színvonalon aligha fog felülemelkedni. Sen a nyelve, sem a tárgya nem olyan, hogy érdeklődésre számot tarthatna. Nyelve szintelen, erőfő, érdektelen, stílusa pedig egészen sekélyes és szinte az unalmasságig egyhangú. Maga a regény-téma is meglehetősen ismert Rhédey Balázs bankigazgató bukása és két gyermekének, Margitnak és Pistának új életkezdeése. Egyik napról a másikra alakítják ki jövő élettervük körvonalait s megtagadva multjukat, származásukat, a legnehezebb testi munka szolgálatába állítják fiatal életüket.

Meglepő optimizmussal rajzolja elénk az író a megváltozott életviszonyok közé került gyermekek öfenntartásra törekvő magatartását. Mintha a János vitéz mesevilága kelne új életre a valószerűtlenül beállított történet kereteiben. Csak akkor érezzük magunkat ismét a reális élet talaján, amikor a 3-ik főhős, Béla bácsi sárga kabátos alakját jeleníti meg. Bizonyos könnyed vagy talán könnyelmű kezelése a tárgynak, ahogyan a két gyermek viselkedését közvetlenül a családi tűzhely összeomlását követő napon elénk állítja. Néhány órával a tragédia kipattanása után már mintha semmi sem történt volna. Margit és Béla a léleknek minden nagyobb meg rázkódtatása nélkül vonulnak el a falura, hogy gyermekes fantáziával életüket új vágyókra állítsák.

Összegezve szempontjainkat megállapíthatjuk: Az én földem, mint ifjúsági regény nem jelent komoly értéket s csak egy azon sok hasonló termék között, amelyek napjainkban elborítják és ha nem védekezünk, maguk alá temetik ifjúságunk ébredező, fejlesztésre váró irodalmi hajlamait.

T. B. Z.

Milleker Félix: Der Anfang der deutschen Schule im Banat. 1716—1740. Versec, 1934. p. 16. (Banater Bücherei XLIX.)

Milleker, a verseci városi múzeum igazgatója, Bánság, különösen Délbánság történelmének szorgalmas kutatója, kis füzetében elénk tárja azokat az adatokat, amelyeket — főleg magyar — forrásaiban szétszórtan Bánságunk német iskolaügyéről talált az 1716—1740. terjedő időre vonatkozóan.

Az 1717-ben megindult délbánáti német bevándorlással egyidejűleg vette kez-

detét ezen a területen a német tanítás is, még pedig vagy a parochus lelkész, vagy a telepésekkel jött német tanítók révén. 1717—1730 közötti időben mintegy 30 helyen folyt ily módon a német nyelvű és szellemű tanítás, olvasásra, írásra, kathechizmusra, egyházi éneklésre és kevés számolásra. A telepések régi hazájuknak az iskolaszellemét hozták magukkal. „Unsere Vorfahren verpflanzten die reichsdeutsche Schule, wie sie damals beschaffen war, in den Banater Boden. Sie brachten alles von draussen mit sich. Weder von den Eingeborenen, noch von den Bewohnern der Gegend nördlich von der Marosch gab es etwas zum Ablernen“. 1732-ig maguk a telepések gondoskodtak iskoláik fenntartásáról, a tanítók alkalmazásáról és fizetéséről. Ennek a kornak a tanítója — ludimagister — tekintélyben rögtön a bíró után következett; gyakran ellátta a jegyzői és kántori teendőket is. A német gróf Falkenstein Alfrédnek csanádi püspökké történt kinevezésével (1730 nyarán) vette csak kezdetét a közoktatás hivatalos felkarolása, először a római katolikus egyház, majd a közigazgatás részéről is. — Szerző a 8—12. oldalon 21 községben működött 22 iskola és 18 tanító ránkmaradt adatait és emlékeit ismerteti a községek betűrendjében, a források megjelölésével.

Az elemi oktatás ismertetése után foglalkozik ennek a kornak a középfokú oktatásával is. 1733-ban Temesvárott a minoriták állítottak fel theologiai szemináriumot, melyet azonban az 1737-iki török betörés következtében előállott pusztulás és zavarok miatt 1738-ban bezártak és többé meg sem nyitottak. Eredményesebben működött az a gimnázium (schola latina), amelyet ugyancsak Temesvárott a jezsuiták nyitottak meg már 1725-ben. Ennek a rövidesen három osztályúra nőtt középfokú iskolának a pedagógiai eredményét károsan befolyásolta a tanárok gyakori változása. 1725-től 1738-ig az iskolának 13 tanára volt. (Mind a három osztályt ugyanaz a tanár oktatta.) Az egyház és a szülők kívánságára 1736-ban megkezdődött a gimnázium hat osztályúvá fejlesztése. A török betörés miatt 1738-ban ezt az iskolát is bezárták, de 1741-ben újból megnyitották. Előadási nyelve latin és részben német volt. 1737-től bécsi rendeletekre a geometriát és az etikát is németül adták elő. Az oktatásnak a későbbi években történt fejlődésével a szerző ebben a munkájában már nem foglalkozik.

(A—y.)

LAPSZEMLE

Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny XLI. évf. 1936/37 6—10. sz.

6 szám. Első helyen *Havas István*nak a Pedagógiai Társaságban tartott székfoglalója kivonatát olvassuk: „A polgári iskolai mozgalom társadalmi jelentőségéről. Ez a következőkben áll: 1) a demokratikus életfelfogás meggyökereztetése a nemzet életében, 2) a nagy tömegű, de elhanyagolt parasztság fölemelése, 3) a dolgozó rétegek szellemi ellátása, 4) a kultúrjavakat eddig nélkülöző munkásság sorsának átalakítása, 5) ennek az óriási tömegnek a nemzet testébe való beszerzése. Dr. *Juhász Jenő* „A magyar nyelv életerejé”-ről ír. „Oktatás, nevelés és filmoktatás” cím alatt *Martzy János* tanulmányának II. részét olvassuk: „Nevelés és filmoktatás”. Először általános neveléstani problémákat fejteget. Megállapítja, hogy a film nagy nevelői hatása abban van, hogy erősen élményszerű benyomást kelít, mely belső lelki hatásánál fogva aktivitásra, a jó megvalósítására is kényszerítheti a tanulót. Ezt az értékes nevelői munkát akkor várhatjuk majd az oktatófilmekről, ha tartal-